

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

Er referens
U2021/04610

Vår handläggare
Daniel Faria

Remissvar gällande betänkandet *En ny rymdlag*, SOU 2021:91

Sammanfattning av FOI:s synpunkter

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) ställer sig generellt positivt till förslaget för en ny lag och förordning om rymdverksamhet med följande specifika synpunkter:

- FOI föreslår att det ännu tydligare bör framgå av förarbetet hur kraven på säkerhet inom rymdområdet växer samt vilka ytterligare strategiska inriktningsdokument som bör beaktas.
- FOI avråder från förslaget att införa en definition av rymdföremål baserad på en specifik höjd över havsytan. FOI menar att detta riskerar att verka menligt för Sveriges utrikespolitiska intressen. Dessutom är ett sådant förslag sannolikt inte långsiktigt hållbart och inte i samklang med internationella regelverk.
- FOI instämmer med förslaget att myndigheter under Förvarsdepartementet undantas tillståndsplikten.
- FOI instämmer med förslaget att Rymdstyrelsen i egenskap av tillståndsmyndighet ska samråda med Förvarsmakten, Säkerhetspolisen och Inspektionen för strategiska produkter. FOI motsätter sig emellertid förslaget om att samråd bara sker *vid behov* i samband med tillsyn. FOI menar att krav på samråd ska gälla även vid tillsyn. FOI välkomnar också möjligheten att ett givet tillstånd kan återkallas.
- FOI hade gärna sett en djupare analys av och förslag på alternativ till att en myndighet samtidigt kan bedriva främjande-, tillstånds- och tillsynsverksamhet.
- Slutligen instämmer FOI med vikten av att en miljöbestämmelse införs i rymdlagen och ser gärna att skrivningar kring detta inkluderas i beskrivning av lagens syfte.

Inledning

FOI välkomnar en översyn av den nationella rymdlagen. En tidsenlig uppdaterad rymdlag är en förutsättning för att stärka nationell rymdverksamhet och möta utmaningar inom rymdområdet, särskilt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska aspekter.

FOI ställer sig generellt positivt till förslagen till en ny lag och förordning om rymdverksamhet och konstaterar att utredningen i all väsentlighet är gedigen och väl genomarbetad. FOI har utifrån de utgångspunkter myndigheten har att beakta följande specifika synpunkter som följer betänkandets disposition.

Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen

5.5.1. Ett ökat fokus på säkerhetsfrågor

FOI föreslår att det ännu tydligare bör framgå av förarbetet hur kraven på säkerhet inom rymdområdet och för den som bedriver rymdverksamhet nu växer, samt vilka styrande arbeten som ska beaktas. Detta bland annat i ljuset av att EU-direktiven för informationssäkerhet och incidentrapportering för leverantörer av samhällsviktiga tjänster samt för skydd av kritisk infrastruktur föreslås skärpas.

Rymdområdet och förutsättningarna för att bedriva rymdverksamhet utvecklas mycket snabbt och den befintliga rymdstrategin *En strategi för svensk rymdverksamhet* måste därför läsas tillsammans med ytterligare andra strategiska inriktningsdokument. Exempelvis *Sveriges nationella strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet, digitaliseringsstrategin* och regeringens proposition 2020/21:30 *Totalförsvaret 2021–2025*. Risken är annars att centrala perspektiv inte integreras i den sektorsspecifika rymdlagstiftningen eller i dess genomförande om de utelämnas ur förarbetet.

Nya lagens tillämpningsområde

6.5. Verksamhet som omfattas av lagen

FOI avråder från förslaget att införa en definition av rymdföremål och rymdverksamhet baserad på en höjd som överstiger 100 kilometer över havsytans nivå. FOI menar att det saknas en tydlig konsekvensanalys och att förslaget riskerar att verka menligt för Sveriges utrikespolitiska intressen om frågan om rymdens avgränsning indirekt avgörs enligt förslaget.

I betänkandet konstateras att utelämnandet av en strikt definition i dagsläget inte orsakar Sverige några större praktiska problem. Området mellan det som traditionellt uppfattats som rymden respektive luftrummet är emellertid föremål för ökande aktivitet och omfattande teknisk utveckling. Detta anförs som ett av skälen till att en tydlig definition behövs i det nya lagförslaget. Det är emellertid oklart hur den framtida verksamheten kommer se ut, på vilka höjder den kommer bedrivas och av vilka aktörer. Det finns därmed en överhängande risk att gränsen som valts kommer behöva uppdateras i takt med att utvecklingen mognar. Än värre är risken att verksamhet och innovation anpassas eller begränsas av en strikt gränsdragning mitt i ett område där utvecklingen förväntas vara stor, nämligen runt ca 70 - 120 kilometer. FOI anser att det behövs en tydligare konsekvensanalys av förslaget. Utan en sådan riskerar förslaget att inte leva upp till ett av syftena med betänkandet, nämligen att åstadkomma en långsiktigt hållbar reglering av rymdverksamheten.

Den föreslagna definitionen av rymdföremål är inte heller i samklang med internationella regleringar, vilket även det är ett syfte med betänkandet. I frågan om rymdens avgränsning finns idag inte samsyn i FN:s kommitté för fredligt nyttjande av rymden, COPUOS, som behandlar frågeställningar rörande den rättsliga definitionen. Förslaget är inte heller i samklang med majoriteten av nationell lagstiftning i andra länder, vilket framgår i betänkandet, eller med definitioner i internationella kontrollregimer, så som exempelvis Wassenaar-arrangemanget.

Att frånga normen, i en fråga av sådan dignitet, kan verka negativt för Sveriges utrikespolitiska intressen och ambition att påverka normutvecklingen på andra högst aktuella områden, inklusive rustningskontroll och förtroendeskapande åtgärder inom rymdområdet. Även i detta avseende menar FOI att det saknas en djupare konsekvensanalys av förslaget i betänkandet.

Tillstånd och tillsyn av rymdverksamhet

7.3.1. Verksamhet som ska omfattas av tillståndsplikt

FOI instämmer med betänkandet i att all verksamhet som utgör rymdverksamhet, inklusive statlig verksamhet, som utgångspunkt ska vara tillståndspliktig. FOI delar vidare uppfattningen att det finns skäl att undanta myndigheter under Forsvarsdepartementet från tillståndsplikten och att detta ska regleras i förordning.

7.3.5. Samråd i tillståndsärenden

FOI instämmer med förslaget att Rymdstyrelsen, i egenskap av tillståndsmyndighet, ska samråda med Forsvarsmakten, Säkerhetspolisen och Inspektionen för strategiska produkter i frågor om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och att detta regleras i förordning.

9.3.6. Bistånd av annan myndighet

FOI motsätter sig förslaget om att Rymdstyrelsen vid tillsyn *endast vid behov* ska begära hjälp av Försvarmakten, Säkerhetspolisen, Inspektionen för strategiska produkter eller annan berörd myndighet. Mot bakgrund av att man i betänkandet konstaterar att Rymdstyrelsen inte besitter tillräcklig kunskap beträffande frågor om Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska aspekter menar FOI att Rymdstyrelsen inte ensamt kan göra den bedömningen. Tillsynsprocessen riskerar att inte uppfatta sådant som är olämpligt med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska aspekter. FOI föreslår därför att det, på samma sätt som i tillståndsprocessen, skall vara tvingande i tillsynsförfarandet att samråda med Försvarmakten, Säkerhetspolisen, Inspektionen för strategiska produkter och vid behov annan berörd myndighet som innehar kunskap som ligger utanför Rymdstyrelsens uppdrag.

9.5.2. Återkallelse och ändring av tillstånd

FOI välkomnar möjligheten att ett tillstånd kan återkallas eller ändras om verksamheten är olämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen. Detta då en snabbt föränderlig omvärld, komplex politisk kontext samt nya internationella åtaganden kan medföra att bedömningar som gjorts vid en tidigare tillståndsprövning inte längre är relevanta.

Kommentar till valet av tillstånd och tillsyn vid samma myndighet

I betänkandet föreslås att Rymdstyrelsen genom förordning ska utgöra både tillstånds- och tillsynsmyndighet. Det konstateras vidare att Rymdstyrelsen även har främjandeuppgifter såsom beslutande av finansiering av enskilda projekt. Betänkandet framhåller att det är viktigt att tillsynsuppgifterna bedrivs fristående från både tillståndsgivning och främjandeuppgifter, samt att myndigheten bör organisera sig på sådant sätt så att dessa tre uppgifter skiljs åt för att undvika misstankar om jävsituation.

FOI ställer sig undrande till om samma myndighet kan hantera att organisera sig för tre så distinkta uppgifter utan att myndighetens opartiskhet kommer att ifrågasättas. Detta kompliceras ytterligare av att Rymdstyrelsen är en liten myndighet, med endast 25 anställda vid utgången av 2020. FOI hade gärna sett en djupare analys som beskriver vilka förutsättningar som behöver uppfyllas för att uppdragen ska lyckas, samt förslag på eller diskussioner om möjliga alternativa lösningar.

Rymdmiljö och rymdskrot

11.4.1. En miljöbestämmelse bör införas i rymdlagen

FOI instämmer med vikten av att en miljöbestämmelse införs i rymdlagen och att efterlevnad av 25-årsregeln anges i förordning. Detta för att säkerställa att

rymdverksamhet bedrivs på sätt som är långsiktigt hållbart för miljön och för att minimera uppkomst av rymdskrot.

FOI föreslår också att en skrivning om långsiktigt hållbar rymdverksamhet inkluderas i lagens syfte (1 kap. *Allmänna bestämmelser, Lagens syfte*, 1 §). FOI anser att en sådan skrivning skulle vara i linje med kommittédirektivet som tydligt betonar vikten av skydd för rymdmiljön och förebyggande av uppkomsten av rymdskrot som ingångsvärde för en ny rymdlagstiftning.

Detta remissvar har beslutats av generaldirektör Jens Mattsson efter föredragning av enhetschef Daniel Faria. I den slutliga handläggningen har även överdirektör Lena Nyberg, chefsjurist Eva Liljefors samt särskild rådgivare Mikael Wiklund deltagit.

.....
Jens Mattsson
Generaldirektör

.....
Daniel Faria
Enhetschef

Sändlista:

För kännedom

Internt FOI
Registrator
GD-sekreterare
Särskild rådgivare
Chefsjurist
Avdelningschefer